

Buluntu(lukata) sebze ve meyvenin hükmü

Soru: Nakliye kamyonlarından tek tük düşen sebze-meyveleri alıp kullanmak caiz midir?

Cevap

Fıkıh literatüründe, bulunan ve sahibi bilinmeyen mala “lukata” denir.¹ Allah Rasulü ﷺ, içerisinde yüz dinar olan bir kese bulup yanına gelen Ubey b. K’ab’a (r.a) bir sene buluntuyu ilan etmesini emreder, üç defa bunu tekrar ettikten sonra sahibi gelirse ona vermesini gelmezse de - zaten fakir olduğundan- kendisinin istifade etmesini söyler.² Buna göre kişinin yerde bulduğu malı doğrudan kendi mülkiyetine geçirmesi caiz değildir.³ Buluntuyu zayi olmaktan korumak ve sahibi geldiğinde ona iade etmek niyetiyle alıp sahibi geldiğinde teslim etmek gerekir. Şayet sahibi gelmezse fukaraya sadaka olarak vermelidir.⁴ Böyle bir malı fakir olan kişi kendisi için de kullanabilir.⁵ Ancak buluntuyu fakirlere sadaka olarak verdikten veya kendisi kullandıktan sonra sahibi çıkıp gelse mal sahibi, malın sadaka olarak verilmesini onaylamak veya malı bulan kişiden tazmin etmesini istemek arasında seçim yapma hakkına sahiptir.⁶ Fukaha, mezkur hadisi şeriften hareketle bulunan malın değeri yüksekse bir yıl değeri düşükse belli bir vakitle sınırlandırılmadan bulan kişi de sahibinin gelmeyeceği noktasında bir kanaat oluşana kadar ilan edilmesi gerektiğini ifade etmiştir.⁷

Azlık ölçüsünü ise Hanefiler, on dirhem olarak takdir etmiş; on dirhemden az olan eşyaları az, daha fazlasını ise çok kabul etmiştir.⁸ Şafiî fukahası ise, bulan kişi de sahibinin peşine düşmeyeceği kadar az bir mal olduğu kanaati oluştuysa az, aksi halde ise çok olduğunu ifade etmiştir.⁹ Ayrıca Hanefi fukahası, sahibinin peşine dahi düşmeyeceği kadar az olan malları bulan kişinin ilan etmeye gerek olmaksızın onlardan istifade edebileceğini söylemiştir.¹⁰

Buna göre nakliye esnasında kamyonlardan düşen domates, salatalık gibi yiyecekler için kişinin ilan yapmasına gerek yoktur. Bunları fakir kimselere verebilir veya ihtiyacı varsa kendisi de yiyebilir.

1. Alâuddîn Muhammed b. Ali el-Haskefî, *ed-Durru’l-Muhtâr(Haşıyetu İbn Abidin İle Beraber)* (Beyrut: Dâru’l-Marife, 2015), 6/421.

2. Buhâri, Lukata, 1 (Hadis No: 2426).

3. Muhammed Emin İbn Abidin, *Raddu’l-Muhtâr ala’d-Durri’l-Muhtâr* (Beyrut: Dâru’l-Marife, 2015), 6/425.

4. Abdülğani b. Tâlib el-Meydânî el-Guneymî, *el-Lübâb fî Şerh’il-Kitâb* (Beyrut: el-Mektebetu’l-İlmiyye, ts.), 2/207-208.

5. el-Haskefî, *ed-Durru’l-Muhtâr(Haşıyetu İbn Abidin İle Beraber)*, 6/427.

6. İbn Abidin, *Raddu’l-Muhtâr ala’d-Durri’l-Muhtâr*, 6/428.

7. Burhanuddîn el-Merğînânî, *el-Hidâye Şerhu Bidâyeti'l-Mübtedî* (Karaçi: Mektebtu'l-Büşrâ, 2021), 2/413.
8. el-Merğînânî, *el-Hidâye Şerhu Bidâyeti'l-Mübtedî*, 2/413.
9. Kemâluddîn Ebu'l-Bekâ Muhammed b. Musa b. İsa ed-Demîrî, *en-Necmu'l-Vehhâc fî Şerhi'l-Minhâc* (Cidde: Dâru'l-Minhâc, 2004), 6/35.
10. Bkz. el-Merğînânî, *el-Hidâye Şerhu Bidâyeti'l-Mübtedî*, 2/414.

